

ISLAYA

***Spravodaj klubu kaktusárov a sukulentárov ISLAYA
v Trnave - ZO SZZ***

3/2003

Brachycereus nesioticus (K. Sch.) Backeberg

Obsah

Úvodník ■ Blažej Strašífták	2
Klubový výlet do okolia Brna ■ Mário Snopka	3 - 6
Kaktusárska jar 2003 ■ Martin Mikuš	7 - 11
Archivárska sekcia ■ Blažej Strašífták	12
Chcete schudnúť ■ Mário Snopka, Pavel Hanáček	13 - 16
Vrúbl'ovanie trochu inak. ■ Blažej Strašífták	17 - 18
Skúsenosti s výsevmi kaktusov ■ Ing. Richard Maletič	19 - 24
Facheiroa ■ Mário Snopka	25 - 26
Ekvádor ■ Mário Snopka	27 - 30

ISLAYA®

III. ročník – 3/2003

Islaya® spravodaj Klubu
kaktusárov a sukulentárov
ISLAYA v Trnave

Redakčná rada:

Blažej Strašífták

Ing. Juraj Ladáni

Mário Snopka

Grafická úprava:

Blažej Strašífták

Tlač:

Ing. Juraj Ladáni

Tlačené dňa: 2003

islaya@stonline.sk

Na titulnej strane: *Brachycereus nesioticus*

k článku Ekvádor

Foto: Internet

Na poslednej strane *Facheiroa ulei* (Gürke)

Werdermann na nálezisku

k článku Poznáte ich ?

Foto: Internet

Úvodník

Blažej Strašifák

Vážení priatelia! September prešiel za polovicu ale leto sa stále nechce rozlúčiť. Horúce dni však striedajú chladnejšie noci a to našim kaktusom náramne svedčí. Rastliny sú akési krajšie, zvlášť tie vonku, na vzduchu pestované sa trochu viac podobajú tým z prírody. Podľa predpovedí bude ešte teplé počasie, ale už sa to dlho nezabaví a chladné jesenné noci a neskôr aj dni nás prinútiť pripraviť kaktusy na vegetačný kľud.

Skončili sa aj kaktusárske akcie. Máme za sebou štvrtý ročník nášho sympózia. S jeho priebehom môžeme byť spokojní i keď účasť sa nám nepodarilo zvýšiť. Nie je to však veľký problém. Nemáme „veľké oči.“ Naši priatelia

z okolitých i vzdialenejších klubov prišli opäť, prednášajúcich sme mali dobrých, počasie sa vydarilo a na burzu prišlo predávajúcich nad očakávanie. Účastníci si mohli vybrať z veľkej ponuky zaujímavých rastlín, ale aj literatúry. Máme dôvod byť spokojní.

Náš priateľ a pravidelný účastník nášho stretnutia ing. Gabriel Vereš prišiel opäť a urobil nám autogramiádu svojej knihy „Mrázuvzdorné kaktusy Severnej Ameriky.“ Bol o ňu značný záujem a som rád, že z nášho klubu si ju kúpila polovica členov.

Podrobnejšie sa k Jesennému stretnutiu kaktusárov v Trnave vrátíme v budúcom čísle nášho spravodaja.

Trnavské sympóziu 6.9.2003

Foto: Ján Rožič

Klubový výlet

Mário Snopka

Z Trnavy sme mali odchádzať o 6:30 h. od Milexu. Nestalo sa tak. Kvôli oneskorencom sme odchádzali až o siedmej. Spolu nás bolo desať. Z klubu sa zúčastnili páni Cipár, Maletič, Maška, Mikuš, Plagány, Rožič, Snopka, Strašífták a Lošonský s manželkou. Cesta pekne ubiehala, až sme prišli do Hodonína, kde sme sa zastavili na výstave hodonínskeho klubu kaktusárov. Keďže sme sa už s niektorými poznali, tak nás pustili skôr, lebo výstava mala začať až o 9:00 h. Výstava bola na moje počudovanie dosť malá, ale rastliny tam boli celkom pekné. Predaj mali dosť veľký a ceny úplne ľudové. Asi po hodine sme išli ďalej. Naša prvá zastávka bola v zbierke,

ktorú väčšina z nás už videla. Zbierka manželov Kneslových je našimi členmi často navštevovaná. Tu sme mali možnosť vidieť aj novinku *Yavia cryptocarpa*. Každý si tu prišiel na svoje. Pobudli sme tu niekoľko hodín. Kneslovci nám odporúčali obed v hoteli Florian v Slavkove u Brna. Po dobrom obede a občerstvení sme navštívili zbierku p. Vašinu. Táto zbierka bola bez zamerania. Úprava rastlín nebola podľa našich predstáv, ale nebola ani najhoršia. Tu sme sa rozlúčili s kolegom Lošonským a jeho ženou, ktorí sa museli vrátiť domov. Poslednou zbierkou, ktorú sme tento deň navštívili, bola zbierka p. Ryšavého. Rastliny boli situované do jedného skleníka a dvoch fóliovníkov. Rastliny v skleníku boli zaujímavé, hlavne

Výstava v Hodoníne

Foto: B. Strašífták

Kneslovím chodíme už viac rokov

Foto: B. Strašífták

U Vašinových

Foto: B. Strašífták

obrovské telokaktusy a pekná zbierka melokaktusov. Pán Ryšavý je zameraný komerčne. Tomu zodpovedala skladba rastlín. Bolo viac takých, čo sa predávajú svojim výzorom, menej už bolo noviniek. Po prehliadke nás p. Ryšavý odviezol do ubytovne v Slavkove. Penzión Radost bol veľmi pekný a celkovo sa nám tam páčilo. Hlavne to, že pivo bolo pripravené v chladničke a správne vychladené. Mali sme ešte čas, tak sme si prezreli centrum a záhradu tunajšieho zámku. Deň sme ukončili v miestnej hospode, väčšina pri pive. Pobrali sme sa na odpočinok, aby sme sa do sýtosti vyspali. Nad ránom

začalo husto pršať. Vstávali sme o 7:00 h. Odchod bol o 8:00h. Prvá zbierka, ktorú sme v tento deň navštívili, bola zbierka p. Procházku v dedinke Doubravník. Dedinka bola vzdialená asi 60 km. Prišli sme sem o 9:15 h. Pán Procházka nás čakal pri ceste, aby sme neblúdili. V jeho zbierke prevládali gymnokalýciá, ale mali sme možnosť vidieť peknú zbierku tefrokaktusov. Zaujal nás práve rozkvitajúci *Pterocactus decipiens* s hnedým kvetom. Videli sme aj *Gymnocalycium prochazkianum*. Zaujímavá nebola len zbierka, ale aj rozprávanie p. Procházku o jeho zážitkoch v Argentine. Po pár pi-
vách sme sa vybrali do miestnej hos-

U Jaroslava Procházku

Foto: B. Strašífták

Ing. Jaroslav Záhora pestuje svoje rastliny vo voľnej kultúre

Foto: B. Strašífták

půdky, kde nám zabezpečil obed. Obed bol veľmi dobrý a celé nám to spríjemňoval svojim rozprávaním „Jarda“. Po obede sme boli pozvaní k susedovi Záhorovi, ktorého zbierka bola zasadená do „voľnej“ pôdy. Získali sme tu aj pár suvenírov v podobe malých odnoží rôznych opuncii. Odišli sme asi o 15 h., čo bolo dosť neskoro. Posledná zastávka bola u p. Zubra vo Vyškove. Zbierka bola zameraná hlavne na frailee.

Dá sa povedať, že za veľmi ľudové ceny. Keďže pán Zubr bol nemocný, musela nás obsluhovať jeho žena. Asi o 17:30 sme išli domov. Kolegu Strašíftáka napadlo zavítať ešte k p. F. Dufekovi do Hodonína. Jedno auto sa odpojilo a mi sme zavítali do zbierky. Asi po pol hodine sme išli domov. Príchod domov bol okolo 21:00 h. Tento výlet by som zhodnotil ako vcelku dobrý.

Kaktusárska jar 2003 – IX. Bratislavské sympóziu

Martin Mikuš

Je 31.5.2003 a v Bratislavskej botanickej záhrade sa opäť po roku schádza kaktusárska komunita z celého Slovenska na Bratislavskom sympóziu poriadanom KK Nobilis a Botanickou záhradou UK v Bratislave. Ako každý rok sa začína o 9:00 registráciou a paralelne prebiehajúcou burzou rastlín, semien, literatúry a pomôcok. Burza bola tento rok bohatá, bolo z čoho vyberať. Prevažovali bežnejšie druhy kaktusov, ale každý návštevník si tam našiel niečo čo mu v jeho zbierke chýbalo. Pretože sa na Bratislavskom sympóziu schádza každoročne tá istá skupina ľudí, bola prehliadka botanickej záhrady vynechaná a dal sa väčší priestor burze. Po skončení registrácie a burzy bol čas na obed, ktorý bol zabezpečený v neďalekom DM Družba.

Poobede nasledovali prednášky v prednáškovej miestnosti PF UK. Prednášky

Rišo Maletič s Romanom Staníkom

a Richard Wolf. Po krátkom úvode sa teraz budem venovať jednotlivým prednáškam.

1. Alexander Lux – *Kaktusy a kaktusári v Japonsku:*

p. Lux nám vo svojej prednáške ponúkol pohľad na pestovanie kaktusov u kaktusárov z krajiny vychádzajúceho slnka, ktorá je známa svojou záhradnou tvorbou a vzťahom tunajších ľudí ku všetkému živému. Na prvých záberoch nás uviedol do Japonska prostredníctvom ich tradičného umenia bonsaj a postupne sa dostal až k prvej zbierke, ktorú navštívil a to zbierke p. Sugumiho. Zbierka bola venovaná v prevažnej miere rodu ariokarpus, ktorého štúdiu sa p. Sugumi venuje a vydal o tomto rode aj japonskú monografiu. Na obrázkoch boli vidieť prekrásne dos-

Na burze

zastrešili prednášajúci z domáceho klubu p. Lux a Vrškový a dvaja zahraniční prednášatelia z Rakúska - manželka Franziska

pelé jedince ariokarpusov všetkých druhov a variet. Ďalšia zbierka bola p. Sata a zároveň nám ukázal aj výstavu kaktusov v Kiote. P. Sato vydal 4 dielnu monografiu r. *Astrophytum* a *Hawortia*. P. Sato sa venuje prevažne farebným formám astrofýt. V ďalších zaujímavých zbierkach sme mali možnosť vidieť napr. ružovokveté *A. asterias* f. *AKA BANA KABUTO*. Piatou zbierkou bola zbierka p. Kabayashiho prezidenta Japonskej kaktusárskej spoločnosti. P. Kabayashi bol sukulentár. Mal prekrásnu zbierku havorcií. Bola to špecializovaná zbierka na tento rod. Na posledných diapozitívoch, ktoré p. Lux premietol, sme mali možnosť vidieť ešte dve japonské zbierky a jeho úlovky z tejto cesty ako vyššie spomínanú ružovokvetú formu *asteriasu*, alebo kristátnu formu *A. coahuilense*. Zaujímavosťou japonských výstav boli burzy rastlín, ktoré prebiehali formou dražby a samozrejme rastliny zasadené v tradičnej keramike.

2. Franziska Wolf – Sokotra ostrov v Indickom oceáne:

prednáška p. Wolfovej bola multimedialná. Prelínanie krásnych diapozitívov tunajšej sukulentnej flóry dopĺňala hudba. Ostrov Sokotra patrí Jemenu. Je 33 km široký a 130 km dlhý. Cesta manželov Wolfových bola tak trochu dobrodružná, lebo ako dopravu na ostrov si zvolili miestnu obchodnú loďku. Cesta im trvala 5 dní. Ostrov leží v suchom subtropickom pásme. Tvorí ho prevažne žulové horstvo. Západné pohorie polostrova zachytáva všetku vlahu a preto je jeho východná časť extrémne horúca a suchá. Ostrov Sokotra je plný endemic-

Predseda KK Nobilis pri odovzdávaní kytice kvetov p. Franziske Wolfovej

kých rastlín. Najzaujímavejšou rastlinou z hľadiska užitočnosti je *Aloe perii*, z ktorého šťavy sa získava liečivo proti malárii. Z najzaujímavejších rastlín, ktoré sme mali možnosť na diapozitívoch vidieť, treba spomenúť *Jatropha unicostata*, *Euphorbia arbuscula*, paličkovitú *E. spiralis*, *Echidnopsis bentii*, stromy podobné burserám *Boswanie* a sokotranskú kuriozitu *Dendrosicus socotranum*, ktorý rastie pod burserami. Je to tekvicovitá rastlina. Najzaujímavejšou rastlinou Sokotry je endemické *Adenium socotranum*, ktorého nadzemná časť kaudexu je rovnako veľká ako jeho časť pod zemou.

3. Richard Wolf – *Mammillaria* podrod *Cochemia*:

prednáška bola venovaná Baja Californskému rodu *Cochemia* - svojim vzhľadom nie veľmi prítlačlivým rastlinám ale o to zaujímavejším v kvete. Rod *Cochemia* pozostáva z 5 známych druhov. Ako prvú predstavil p. Wolf najjužnejšie rastúcu *C. halei*. Má, ako všetci zástupcovia rodu, zygomorfne červené kvety. Rastli-

liny na diapozitívach boli z nálezísk na ostrovoch St. Margarita a Magdalena. Sprievodnú vegetáciu im tvorili *Mammillaria dioica*, *Echinocereus bartheloveanus*, *Ferocactus townsendianus*, *Agave margaritana*.

Richard Wolf pred svojou prednáškou o rode Cochemia

Druhou v poradí bola *C. maritima* rastúca na pobreží Baja California Sur. Vyznačuje sa čiernymi ostňami. Sprievodná vegetácia *Mammillaria dioica* a *M. blossfeldiana*.

Treťou bola *Cochemia pondii* rastúca na ostrove Cedros a ostrove Natividad, na ktorom sú ťažiská morskej soli a v jeho okolí je veľmi plytké more. Sprievodnú vegetáciu tvorili *Echinocereus maritimus*, *Mammillaria rectispina*, *M. gudrichii* a *Ferocactus fordii*, ktorý by sa podľa údajov z literatúry na ostrove Cedros vyskytovať nemal.

Štvrtou bola *Cochemia setispina*. Náleziskami tejto rastliny sú pohoria Sierra Poacha a Sierra de San Francisco. V Baja California Norte rastie v blízkosti osady Santa Marta na úbočiach hôr v tieni. Sprievodnú vegetáciu tejto kochémii tvorili *Ferocactus peninsulæ*, ktorý tu má typové nálezisko. Ďalej *F. rectispinus*, *Echinocereus engelmannii* odlišný od typu a vo výškach pod 1000 m.n.m rastúca *Mammillaria insularis*. Posledným druhom rodu bola *Cochemia poselgeri* rastúca na špici polostrova BCS. Sprievodnú vegetáciu tvorili na priľahlých ostrovoch *Mammillaria albicans* s typovým náleziskom na ostrove Santa Cruz. *Ferocactus hordigueti* v. *carmenensis* z ostrova Carmen a *Mammillaria dioica* z ostrova Catalina.

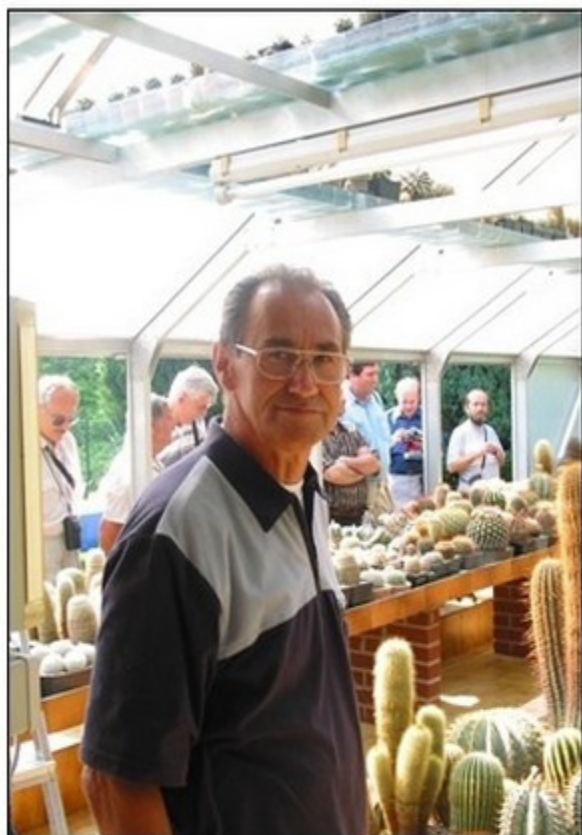
Prednáška p. Wolfa bola veľmi zaujímavou exkurziou po náleziskách týchto zaujímavých a neraz v zbierkach opomínaných rastlín.

4. Boris Vrškový – Keňa:

p. Vrškový sa vo svojej prednáške

venoval svojim obľúbeným rastlinám z čeľade burserovitých, na ktorých náleziskách v Keni sa bol pozrieť. Na prednáške odzneli mená rastlín ako: *Adenium obesum* - bieločvetá forma alebo *Adansonia digitata* známa skorej pod názvom Baobab. Na diapozitívoch sme mali možnosť vidieť aj *Euphorbia sizacantha*, *E. glochidiata*, *Cyphostema betiformis* a najväčšou perličkou prednášky boli zábery vzácného *Adenium somalense* a jeho variety *crispum*. Po skončení prednášok sa časť účastníkov pobrala do botanickej záhrady na táborák, časť domov.

V nedeľu 1.6.2003 sa konal výlet do zbierok v okolí Viedne. Odchod bol o 7.00 spred botanickej záhrady. Hneď od rána bol chladný a upršaný deň. Počas cesty v autobuse to bolo fajn počasie, aspoň nebolo sparno. Prekročili sme hranice a mierime smer Viedne do prvej zbierky p. Georga Holzera. Dorážame na miesto určenia na okrajovú časť Viedne, kde má pán Holzer zbierku umiestnenú a už začalo spod oblakov vykúkať slnko. Zbierka sa nachádzala v peknom polykarbonátovom skleníku pri dome. Zaujímavosťou skleníka bola možnosť odložiť všetky bočné steny, čím bolo zabezpečené dokonalé vetranie. V interiéri sa nachádzala voľná výsadba cereusovitých rastlín a veľkých guľovitých kaktusov. Okrajom skleníka sa tiahli parapety zaplnené menšími rastlinami. Zbierka bola veľmi rôznorodá, rastliny boli v dobrej kondícii a v skleníku bolo vďaka vydláždeniu veľmi čisto. Rodina Holzerových pre nás prichystala na dvore „malé“ občerstvenie. U Holzerových sa

Georg Holzer vo svojom skleníku.

Echinocactus grusonii u p. Holzera
každý cítil veľmi dobre a problém ne-

robila ani jazyková bariéra. Dohodnúť sa dalo vždy, aj keď rukami – nohami, ale dalo. Po prehliadke sme sa presunuli cez cestu do malej záhradkárskej oblasti, kde mal p. Holzer predajné fóliovníky. Rastlín bolo na výber a aj navzdory cenovému rozdielu si každý odniesol zopár zaujímavých kúskov na pamiatku.

Dalšia zbierka bola zbierka Heinza Käsa v Ganserdorfe pri Viedni. Zbierka sa nachádzala pri víkendovom dome manželov Käsových. Opäť bolo privítanie veľmi milé a ako sme vchádzali do dvora, v krbe už plápolal oheň a v kotlíku sa varili špekáčiky. Zbierka p. Käsa bola na rozdiel od p. Holzera podobnejšia tým našim. Umiestnená bola vo fóliovníku, pareniskách a malom skleníčku. Zbierka bola rozmanitá, ale pôsobila vďaka neporiadku a neusporiadanosti rastlín dosť chaoticky. Ale pri bližšom pohľade v tom neporiadku objavilo oko pozorného návštevníka veľa zaujímavých rastlín. P. Käs sa zameriaval na opunciovité druhy, z čoho najzaujímavejšia bola kolekcia rodu *Maihueniopsis*. Rastliny mali pôvod u firmy Hagge, čiže vzácnosť a kvalita tejto kolekcie prevyšovala ten menší neporiadok. V skleníku boli zastúpené aj iné rody, ktoré klasicky pestuje každý kaktusár. Po prehliadke nás pohostil špekáčkami a vo veľmi priateľskej nálade vytiahol p. Käs zo svojej pivnice aj štyridsaťročné víno.

Celý výlet bol dobre zabezpečený a vďaka skvelej pohostinnosti a priateľskosti pestovateľov, ktorých sme navštívili, mal každý z výletu určite veľmi dobrý a príjemný zážitok.

Pohľad do skleníčka p. Käsa

Heinz Käs pri 40 r. vínku s účastníkmi sympózia

Všetky fotky: autor

Aj takéto bolo Bratislavské sympóziu Kaktusárska jar 2003.

Archivárska sekcia

Blažej Strašífták

V prvom čísle časopisu *Kaktusy* v tomto roku na str. 23 ste si mali možnosť prečítať článok o založení archivárskej sekcie na zasadaní výboru Spolku českých a slovenských pestovateľov kaktusov a sukulentov 27. 9. 2002 v Chrudimi. Zriadená inštitúcia má za úlohu zhromažďovať a uchovávať doklady o činnosti všetkých svojich organizácií. Má vytvoriť archív so záznamami o práci klubov, ich akciách, uchovávať písomnosti a pod. Je to veľmi dobrá myšlienka. Je správne uchovávať záznamy o činnosti klubov pre budúcich kaktusárov. Nezaobíde sa to však bez dobrovoľnej spolupráce jednotlivých klubov. Je potrebné napísať krátku správu o činnosti klubu. V každom fungujúcom klube sa takéto hodnotiace správy o činnosti píše. Nebude to teda práca naviac, urobí sa iba o kópiu viac. Všetky registrované organizácie dostanú na vyplnenie dotazník pre rok 2002. Archivárska sekcia by však uvítala tiež materiály staršie.

Priateľ Vochozka zo Suchdolu nad Lužnicí, s ktorým si píšem, ma požiadal, aby som sa skúsil trochu angažovať v tejto činnosti. Píše mi, že dáva dohromady archívne materiály kaktusárskych klubov, ktoré mu došli v priebehu roku. Nie zo všetkých organizácií mu však takéto materiály posielajú. Priznám sa, tiež som ešte nič neposlal, hoci som sa potešil tejto myšlienke a dal som si predsavzatie, že za náš klub si to vezmem na starosť. Akosi mi to vyfúkalo z hlavy. Rád

by som mu vyhovel a z toho dôvodu sa chcem aj prostredníctvom týchto stránok o to pokúsiť. Spolu so spravodajom Vám pošlem do klubov aj dotazníky, ktoré môžete poslať na jeho, prípadne na moju adresu. Jedná sa o vypnený dotazník a spomínanú správu o činnosti. Tiež rôzne materiály ako plagáty z výstav, pozvánky, lístky z akcií, prípadne tlačivá týkajúce sa kaktusárskej činnosti Vášho klubu, ponuky semien, fotografie a pod.

Uchovanie záznamov o súčasnej činnosti pre budúcich kaktusárov by malo byť akousi morálnou povinnosťou činovníkov súčasných klubov, pretože archivárska sekcia nemôže pochopiteľne nikomu za túto činnosť platiť.

Bolo by si treba uvedomiť, že odchodom starých kaktusárov sa nenávratne strácajú informácie, ktoré sa už nijako nedajú získať.

Príspevky posielajte na adresu:

Jiří Vochozka, Pražská 291,
378 06 Suchdol nad Lužnicí, ČR

alebo: Blažej Strašífták, Saleziánska 48
919 43 Trnava

Prevzaté zo spomínaného článku
v *Kaktusoch*.

Chcete schudnúť ?

Mário Snopka, Pavel Hanáček

Do čeľade Asclepiadaceae sa zaraďuje veľké množstvo sukulentných rastlín. Patria sem rastliny z Jemenu, Kene, Juhoafrickej republiky, Etiópie, Indie...

Z Južnej Afriky poznáme hlavného zástupcu – **stapélie**, alebo ako sa často uvádza „škoricovo kvetá“ (kvety-„morská hviezda“). Podľa Afričanov to je „stočený kvet“, udávajú sa stovky mien. Všetky okvetné plátky sú neupravené, v charakteristickej hviezdicovitej forme. Kvety sú prenikavo páchnuce. Veľkokvetá **Stapelia gigantea**, ktorej stovky môžeme nájsť na severovýchode diaľnice. Nie je tam ťažké objaviť trsy o priemere 40 cm. Pach kvetov slúži ako lákadlo pre opelovače. Rod **Caralluma** sa vyskytuje v rôznych štátoch a je dosť variabilný. **C. adscendens** má tenké stonky a okvetné lístky. Kvet je červenožltý, na koncoch sú červené chlčky. Naproti tomu **C. solenophora** má stonky podobné huerniám a kvety zvoncovité. Príbuzné rodu **Caralluma** je rod **Angolluma**. Všetky majú články podobné huerniám a päťcípne kvety. Zaujímavá je **A. subterranea** s malými fialovočervenými kvetmi. **Duvalie** majú malé, guľovité, mierne pretiahnuté články a veľmi zaujímavé kvety. **D. corde-royi** má kvety oranžové s fialovými chlčkami okolo stredu. 11 cm kvety majú rastliny druhu **Desmidorchis retrospiciens**. Zrejme najzaujímavejšie kvety majú rastliny **Edithcolea grandis** zo Somálska. Kvety sú veľké cez 8 cm v priemere a v rôznych farbách. Kvety nie sú niekedy ukončené do špica, ako v os-

tatných rodoch tejto čeľade, ale akoby odstrihnuté. Rod **Echidnopsis** má články stĺpovité, ale nie veľké ako húdie. Majú malé kvety. **E. chrysantha** má malé zelené kvietky. Medzi najznámejšie rastliny tejto čeľade patrí rod **Huernia**. Majú malé stĺpovité články a väčšinou zvoncovité kvety. Medzi najkrajšie kvitnúce patria **H. zebrina** a **H. occulta**. Často je v oknách vidno rastliny z rodu **Orbea**, hlavne **O. variegata**. S malými guľovitými článkami sú **Piaranthusy**. Majú aj malé kvety. Nemenej zaujímavé kvety majú aj **pseudolitopsy**. Kvety majú síce malé, ale v rôznych farbách a vždy zvoncovité. **Rhytidocaulon** sú rastliny krovitého rastu s malými kvetmi. Sú to veľmi chúlостivé rastliny nielen na chlad, ale aj na vlhko. Zaujímavé meno majú rastliny rodu **Quaqua**. Majú články akoby s listami, čo je len na prvý pohľad. Majú malé kvietky. Do tejto čeľade sa zaraďujú aj rody **Tavaresia**, **Stapelianthus**, **Larryleachia**, **Notechidnopsis**, **Hoodia**... Práve o tých posledne menovaných - húdiách vám tu chcem napísať pár zaujímavostí. **Hoodia** zaháňa chuť do jedla. Zistili to pred mnohými rokmi domorodci (Saanovia) a kvôli nedostatku potravy ju často využívali. Pred niekoľkými rokmi prišli do tejto oblasti vedci a dozvedeli sa o tejto rastline. Samozrejme ich uchvátila vidina ľahko zarobených peňazí. Priviezli ju do svojej krajiny a začali s testmi. Táto spoločnosť si účinky húdií dala patentovať a oznámila, že domorodci ktorí objavili účinky týchto rastlín už vyhynuli. Našťastie sa ich istá organizácia zastala

a súdnou cestou pre nich získala určité práva a percentá z predaja. Spoločnosť založila v JAR obrovské plantáže tejto rastliny a nazvala ju **B 57**. V dnešnej dobe sa lieky z nej testujú a začnú sa predávať v roku 2008. Domorodci hovoria, že by sa z toho nemali robiť tabletky, ale jest' priamo rastliny. Ak to niekto chce vyskúšať, tu je návod:

Odrežeme asi 5 cm kus rastliny a z nej odstránime tvrdé ostníky. Vložíme do úst a prežúvame. Prehltneme len šťavu vzniknutú miesením so slinami, zvyšky rastliny vyplujeme. Dobrú chuť!

Bol by som len rád ak by ste mi mohli napísať či to funguje.

Húdie zo zbierky p. Potyky z Ostravy

Foto: Mgr. Róbert Karas

Angolluma wissmanii zo zbierky autora fotografie

Foto: Pavel Hanáček

Duvaliandra dioscorides má hnedé kvety s fialovým stredom a chlčkami

Stapeliopsis neronis má hnedé kvety a na zelených článkoch fialové škvrny

Pseudolithos dodsonianus má hnedé kvety, s bielym stredom

Rhytidocaulon sheilae má zelený kvet, stred je hnedý

Caralluma lavranii má žltý kvet, chlčky sú hnedé

Fotografie pochádzajú zo zbierky Ing. Pavla Hanáčka Ph. D. z Brna, ktorý je aj ich autorom. Na záver musím poďakovať p. Hanáčkovi za spoluprácu na tomto článku a fotografie ktoré mi k nemu poskytol.

Vrúbľovanie trochu inak

Blažej Strašífták

Nezaoberám sa vrúbľovaním veľmi dlho a nie som v ňom žiadny odborník. Dlhšie sa však chystám napísať o zaujímavom spôsobe, ktorým sa dá získať až 50% rastlinného materiálu. Nejde o prevratnú technológiu a mnohí o ňom aj počuli, ale v praxi sa veľmi nepoužíva, dá sa povedať, že skoro vôbec.

Prvý raz som sa s ním stretol pred pár rokmi na Morave, u p. Miroslava Knesla. V jeho zbierke som si všimol naopak navrúbľované korene rastlín. Tieto po navrúbľovaní obrazili a rastlina rástla normálne. Bol som veľmi prekvapený, že to funguje a časom som na to zabudol.

Pri vysievaní vzácnejších a väčšinou aj chulositivejších druhov, polovicu výsevu zvyčajne navrúbľujem. Viac si cením rastliny na vlastných koreňoch, ale pri navrúbľovaných mám väčšiu istotu. Semená sú drahé a tak si obyčajne objednávam malé porcie s desiatimi semenkami. Keďže všetky ani nevy-

Echinomastus unguispinus v. laui

Gymnocactus saueri. Koreň už takmer nie je vidno.

klíčia je rastlinného materiálu z takýchto výsevov málo. Zdalo sa mi plytvaním, keď som mal pri vrúbľovaní zahodiť spodnú časť. Skúsil som ich navrúbľovať. Rastlinky sa chytili a po čase vyrástli odnože. Stalo sa, že vyrástla iba jedna, prerástla koreň a nie je ani poznať, že bola opačne navrúbľovaná.

Zaujímavé je, že odnože vyrastú aj na koreňoch, kde nezostala ani areola z ktorej rastliny obyčajne odnožujú. Odnož vyrastie aj z hladkého koreňa a zmení orientáciu.

Pre názornú ukážku prikladám fotografie opačne vrúbľovaných rastlín. Táto metóda je vhodná tam, kde je rastliniek nedostatok. Môže v tom byť aj akási snaha zachovať čo sa dá pri záchrane ohrozených druhov. Priznám sa však, že až také ušľachtilé myšlienky som pri aplikovaní tohto spôsobu nemal.

***

Echinomastus warnockii.

Ariocarpus kotschoubeyanus vrúbľovaný na pereskiopsis

Skúsenosti s výsevmi kaktusov

Ing. Richard Maletič

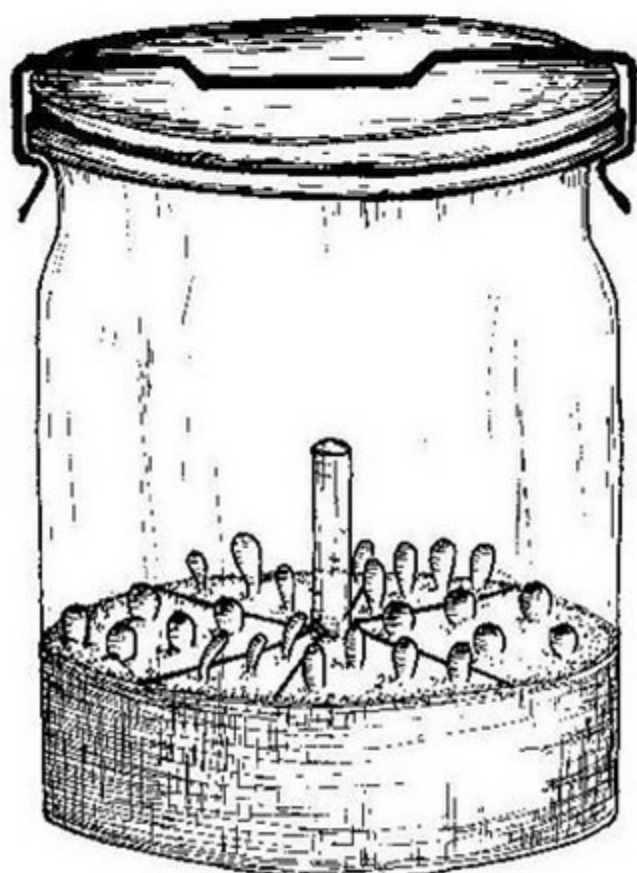
Existuje viacero metód výsevov semien kaktusov. Spomeniem aspoň často používané spôsoby výsevu do misiek od nanukových tort alebo do jednotlivých malých kvetináčov. Aj keď substrát prešiel sterilizáciou a semená sú chemicky ošetrované, problémom býva potlačenie výskytu plesní a rias, ktoré rýchlo dokážu zdecimovať malé klíčence kaktusov. Spóry húb (plesní) sa môžu do výsevnej nádoby dostať aj zo vzduchu, pretože prostredie nie je vzduchotesne uzavreté. Prvé týždne je pre vyklíčenie a počiatočný rast dôležitá vysoká vzdušná vlhkosť, dostatok tepla a svetla. To je zároveň ideálne prostredie pre rozvoj plesní,

siníc a rias.

Ako každý začínajúci kaktusár, vrhol som sa aj ja na štúdium dostupnej literatúry, kde som sa dočítal o výseve tzv. Fleischerovou metódou. Ide o metódu výsevu do zaváracích pohárov, ktorú vyvinul pán Fleischer v medzivojnovom období. Nie je to teda žiadna novinka, ale stará, osvedčená a rokmi preverená metóda. Používam ju už od konca 80. rokov, keď som začínal s výsevmi. Za tie roky som získal veľa skúseností a naučil som sa vysievať efektívne a s minimálnym výskytom plesní a rias. V nasledujúcich riadkoch podrobnejšie popíšem moju verziu Fleischerovej metódy.

Použitý materiál:

- zaváracie poháre s objemom 0,3-1 litra (najlepšie sú staré poháre so skleneným viečkom, tesniacou gumičkou a fixačnými plieškami)
- piesok – 0 - 1mm – obyčajný viaty piesok žltej farby
- sklená rúrka dlhá 4-5 cm, priemer min. 6 mm, hrany opálené nad ohňom, aby neboli ostré
- kúsky medeného drôtu hrubého 1 mm rôzne dĺžky v rozmedzí 1 - 6 cm
- pinzeta
- hárok papiera
- výsevny zápisník
- malé samolepky
- ceruzka, pero
- fungicídy- prípravky proti plesniam – Fundazol (účinná látka

Fleischerova metóda vysievania

benomyl) a Orthocid (účinná látka captan)

- plastová injekčná striekačka
- 2 skúmavky s uzávermi (alebo fľaštičky od liekov)
- hnojivo Kristalon START alebo PLOD A KVET
- menší zavárací pohár (0,3 l)
- voda
- semená kaktusov - očistené a zbavené zbytkov plodov !!!

Postup práce:

1. Príprava pred výsevom

Ja používam starý typ fliaš so skleneným viečkom, tesniacou gumičkou a fixačnými plieskami. Tento má výhodu v tom, že do fliaš sa mi vmestí ruka, čo zvyšuje pohodlie a presnosť pri práci. Ďalšou výhodou je prenikanie svetla aj cez viečko a možnosť rýchleho a jednoduchého uzavretia fľaše. Bez problémov však možno použiť aj iné typy fliaš, za predpokladu, že sú číre, dobre uzatvárateľné a že dosiahneme pohodlne s pinzetou na ich dno. Dobré poumývanú zaváraciu fľašu a viečko nechám vyschnúť. Potom ju naplním do výšky 3-4 cm preosiatym žltým pieskom (suchým) a do stredu zapichnetm sklenú trubičku dlhú cca 5 cm. Táto bude slúžiť na polievanie výsevu. Potom fľašu zavriem a umiestnim do teplovzdušného sterilizátora na 1 hodinu pri teplote 110-120 °C. Miesto sterilizátora možno použiť predohriatu trubu na pečenie - pozor však na teplotu, pretože gumové tesnenia viečka sa môžu poškodiť alebo spáliť. Zároveň dám v inom malom pohári alebo

v plechovej krabičke od cukríkov vysterylizovať kúsok medeného drôtu hrubého 1 mm (rôzne dĺžky v rozmedzí 1 - 6 cm). Tento poslúži na vymedzenie „políčok“ pre jednotlivé druhy.

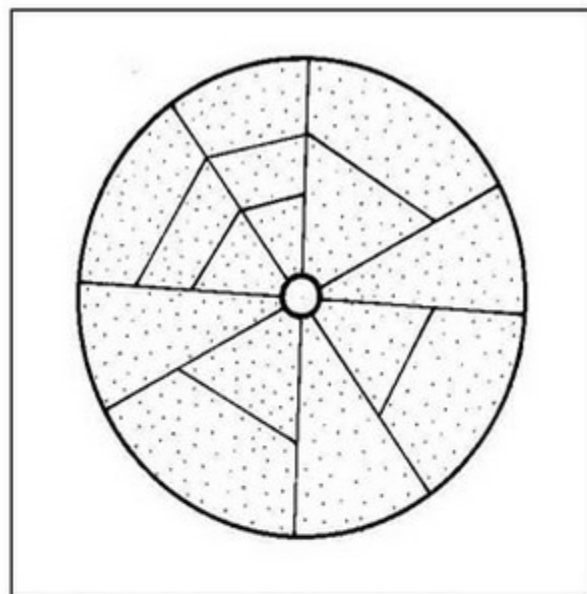
Kým vysterylizovaná fľaša chladne, nalejem do iného, vopred umytého 0,3 l zaváracieho pohára 2x prevarenú vodu, zaviečkujem a nechám vychladnúť. Táto voda bude po obohatení o živiny použitá na zaliatie výsevu. Do výsevneho zápisníka si narýsujem tabuľku, do ktorej budem zapisovať všetky potrebné údaje súvisiace s výsevom. Moja tabuľka obsahuje nasledovné údaje:

Číslo druhu vo fľaši, názov (vrátane poľného čísla), počet semien, dátum vyklíčenia prvých semien, poznámka (napr. lokalita, vek semien, stav vyklíčencov atď.) a zdroj semena (napr. „CHR“ - Chrudimský Kaktusár, „KN“ - pán Knesl, „VL“ - vlastná zbierka atď.).

Pinzetu umyjem a opálím nad sporákom, a tiež si dobre umyjem ruky.

2. Technika výsevu

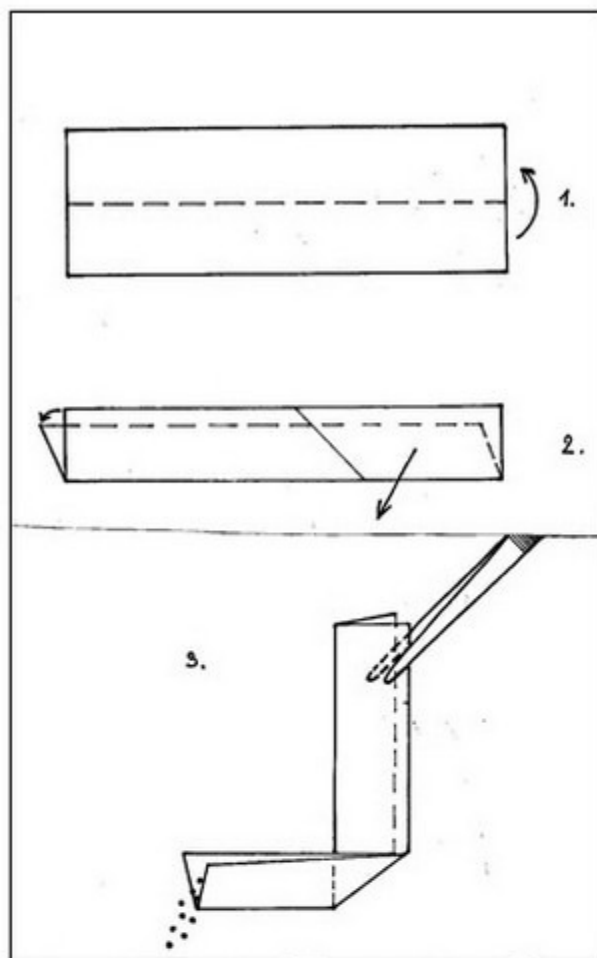
Teraz možno pristúpiť k samotnému výsevu. Vychladnutú výsevnu fľašu otvorím a pinzetou, resp. miernymi pohybmi zo strany na stranu, vyrovnám povrch piesku v nej. Pinzetou kladiem na povrch piesku vopred vysterylizované dlhšie kúsok medeného drôtu (hrubého 1 mm) tak, aby siahali od sklenej rúrky v strede fľaše až k jej okraju. Vznikajú tak trojuholníkové políčka, ktoré ešte rozdelím menšími kúskami na 2-3 menšie časti. Toto robím len ak vysievam menšie porcie (cca 10 - 25 semien), pričom možno vytvoriť vo fľaši políčka

Rozdelenie výsevnych políčok

až pre 25-30 rôznych druhov! Číslo políčok si značím na malú samolepku, ktorú nalepím na spodnú časť fľaše zvonka, naproti danému políčku. Potom zapíšem do tabuľky meno a číslo prvého druhu, otvorím sáčok a semená vysypem na čistý papier (10x 15 cm), zložený pozdĺžne napoly. Vysypané semená skontrolujem, či neobsahujú zbytky plodov, alebo zaschnutej dužiny. V prípade potreby ich dočistím pinzetou alebo jemným šúchaním medzi palcom a ukazovákom alebo na dlani. Ak sú semená rozdrvené alebo inak mechanicky poškodené, odstránim ich. Tak isto aj nevyvinuté semená, ktoré sú očividne menšie, ploskejšie, prípadne sfarbené odlišne (do hnedá resp. do červena). Tieto majú takmer nulovú šancu vyklíčiť a môžu byť substrátom pre rozvoj plesní. Ak sú medzi semenami drobné kúsky oplodia a iné nečistoty, pomôžem si opatrným presýpaním semien z jedného papierika na druhý, pričom ten, z ktorého semená sypem je zohnutý napoly v tvare písmena „V“.

Tým možno dobre kontrolovať pohyb semien. Dobré semená spočítam a ich počet zapíšem do výsevnej tabuľky. Pri väčších počtoch si značím len odhadované množstvo. Semená potom tým istým papierikom vysypem do skúmavky a špičkou pinzety pridám trochu moriacich fungicídov *Fundazol* a *Orthocid* vo forme bieleho prášku. Zatrepem skúmavkou niekoľko krát a semená by mali byť obalené jemnou vrstvou bieleho prášku. Niektoré hladké semená, napr. *Astrophytum* pred vsypaním do skúmavky pomädlim prstom na dlani, aby nasali trošku vlhkosti, čo im pomôže obaliť sa fungicídmi. Asi vám manipulácia rukami znie ako prehrešok proti zásade čistoty práce, ale takto ošetrené semená nepodliehajú plesniam. Namorené semená vysypem zo skúmavky priamo do papierovej výsevnej „lyžičky“. Túto si vopred pripravím z 2x pozdĺžne zloženého papierika (3x5 cm), ktorý v strede preložím šikmo, čím vznikne akási hokejka. Zhyb v hornej časti zafixujem páskou alebo samolepkou. Výsev prebieha tak, že pinzetou uchopím hornú časť lyžičky a do dolnej časti (ktorá má v priereze tvar písmena V) vsypem niekoľko semien. Lyžičku stále držím pinzetou a mierne ju nakloním tak, aby sa semienka pri jej vložení do fľaše nevysypali. Lyžičku držím asi 1-2 cm nad políčkou určeným pre daný druh. Jemným klepaním na hornú časť pinzety semená vysypem na políčko a dávam stále pozor, aby nevypadli mimo neho. Týmto sa vyhneme neželanému pomiešaniu odlišných druhov. Preto odporúčam nevysievať na susediace políčka rovnaké, alebo podobné druhy. Výsev

Výsevná „hokejka“ Všetky kresby:

autor

pomocou papierovej lyžičky vyžaduje cit v ruke a určitú zručnosť, ale je podstatne rýchlejší ako ukladanie jednotlivých semien pinzetou. Po vysiatí každej porcie semien si poznačím do tabuľky vo výsevnom zápisníku číslo položky, názov taxónu (príp. aj poľné číslo), počet semien, prípadnú poznámku (nálezisko, poškodenie semien, atď.) a nakoniec pôvod semien. Potom si medenými drôtkami ohraničím ďalšie „trojuholníkové“ políčko, ktoré podľa potreby rozdelím menšími kúskami drôtu na 2-3 menšie plôšky. Na malú samolepku napíšem čísla týchto nasledujúcich 2-3 políčok tak, aby zodpo-

vedali ich skutočnému rozloženiu.

Takto postupujem ďalej, až kým nevysejem celú fľašu. Pri práci sa snažím udržiavať celkovú čistotu a nedýchať priamo nad fľašou.

Po vysiatí otvorím zavárací pohár s vychladnutou 2x prevarenou vodou a pridám malé množstvo hnojiva *Kristalon START* alebo *PLOD A KVET* tak, aby po prepočte na objem vody bola výsledná koncentrácia 1/3 - 1/2 plnej odporúčanej dávky. Pozor! Prípadná chyba v prepočte môže zničiť celý výsev. Hnojivový roztok dobre premiešam a potom ho čistou injekčnou striekačkou pomaly striekam do sklenej trubičky uprostred fľaše. Dávam pozor, aby roztok nepretiekal vrchom a nevyplavoval semená z priľahlých políčok. Niekedy to ide veľmi pomaly, pretože dno trubky býva upchaté mokrým pieskom. Vtedy trubku opatrne nadvihnem pinzetou asi o 5 mm a prestreknem jemným prúdom vody. Zalievam až kým vidím na cca 1/2 povrchu vzliňajúci roztok. Potom počkám 10-15 minút a pokiaľ roztok nezvlhčil celú plochu, pridám ešte trochu roztoku. Platí tu zásada, že doliať roztok možno aj neskôr, ale vysať vodu z preliateho výsevu je takmer nemožné. V tomto prípade by mohlo dôjsť k zhoršeniu klíčenia a rozvoju patogénnych organizmov.

3. Ošetrovanie fliaš po vysiatí semien

Vysiatu fľašu umiestnim na okenný parapet tak, aby naň nesvietilo priame slnko, ktoré môže výsevy doslova uvariť. Ak nemáme miesto na severnej

strane, obalím stranu fľaše smerujúcu k oknu tenkým klobučníckym papierom (alebo podobným tieniacim materiálom). Keď vysievam počas zimy (bežne koncom decembra a v januári), býva na parapete chladno spôsobené prefukujúcim studeným vzduchom. V tom prípade umiestnim fľašu asi 15 - 20 cm nad radiátor na vhodnú, teplu odolnú, podložku. Takéto spodné teplo môže urýchliť klíčenie - musí ale ísť o príjemné teplo cca 21-25 °C, nie viac. Prílišné prehriatie výsevu môže mať fatálne následky, takže treba byť pri takýchto pokusoch opatrný.

Keďže fľaša je hermeticky uzavretá, relatívna vzdušná vlhkosť dosahuje 100% a nemusíme sa obávať preschnutia výsevu. Klíčenie nastáva po 3 - 14 dňoch, niekedy aj neskôr. Klíčiace rastliny majú ideálne podmienky na svoj rast a vývoj. Je bežné, že korene sa najprv plazia po povrchu a až neskôr sa ponárajú do piesku. Súvisí to s vysokým dostatkom vlhky aj na povrchu substrátu. Výsevy odporúčam denne kontrolovať a všimnúť si, či nedochádza k rozvoju plesní. Najčastejšie ide o typické biele vatovité vlákna, ktoré sa šíria do okolia. Ak ich zbadám, okamžite vyťahujem čistou pinzetou napadnuté semeno/-á aj s okolitým pieskom a prestrekujem zmiešaným roztokom fungicídnych prípravkov Fundazol WP a Previcur SL (koncentrácia podľa návodu). Treba však podotknúť, že pri správanom zvládnutí techniky výsevu je výskyt plesní zriedkavý. Niekedy sa vyskytujú na semenáčikoch resp. špičkách koreňov hrdzavé až červené patogénne organizmy (kvasinky?). Tieto ne raz úplne zastavia rast semená-

čov, ktoré potom zakrpatievajú až hynú. Ide o vnútornú infekciu semena, ktorej povrchová aplikácia fungicídov nezabráni. Hrdzavé ložiská sa zvyčajne nešíria do okolia, ale v prípade ich silnejšieho výskytu radšej odstránim všetky napadnuté semenáče. Prípadný výskyt zelených siníc (nesprávne nazývaných riasy) behom prvých týždňov po výseve nespôsobuje väčšie škody. Problémom býva len pri výsevoch drobných semien (Blossfeldia, Strombocactus, Aztekium), ktoré bývajú uzavreté dlhú dobu (6-12 mesiacov).

Po uplynutí cca 6-8 týždňov majú semenáčky niekoľko vyvinutých ostňov a sú dostatočne veľké na prevod do sterilných podmienok. Dalo by sa očakávať, že mladé semenáčky treba postupne zvykať na nižšiu vlhkosť vzduchu i substrátu. Po rokoch som prišiel na to, že stačí viečko nahradiť dvoma vrstvami filtračného, alebo kancelárskeho papiera. Tieto papierové viečka majú kruhový tvar s polomerom o 2-3 cm väčším ako polomer fľaše a sú zafixované gumičkou. Po cca 1-2 týždňoch piesok viditeľne preschne, čo je signálom na miernu zálievku čistou vodou. Takto môžeme striedanim čiastočného preschnutia a zálievky udržiavať rastliny vo fľaši až do termínu pikírovania. Tesne pred pikírovaním výsevu nechávam semenáče preschnúť natoľko aby sa mierne zvrástili. Takto zavadnuté rastlinky pri manipulácii s pinzetou pružia a nepoškodia sa prasknutím alebo pomliaždením, čo sa často stáva pri plne napitých semenáčikoch. Navyše, piesok sa pri vyberaní semenáčikov z fľaše nelepí.

4. Pikírovanie semenáčikov

Semenáčky pikírujem do plytkých misiek s dierkami na dne na odtok vody. Tie naplním asi 1 cm drenážnou vrstvou hrubej antuky alebo štrku a zasypem vhodným substrátom. Pre ťažko pestovateľné rody, ako napr. Ariocarpus, volím preosiadu antuku 1-3 mm a hrubší piesok v pomere 1:1. Menej náročné rody sadím do zmesi preosiatej rašeliny (alebo lepšie LIGNOCEL-u - kokosovej drte), hrubšieho piesku, antuky a preosiatej ornice v pomere cca 3:2:1:1. Možno pridať aj perlit, ktorý vyľahčí substrát a zvýši jeho nasiakavosť a sorpčnú kapacitu.

Rastliny z fľaše vyberám pinzetou podľa možnosti v celých zhlukoch aj z kusmi piesku. Tieto hrudky potom prstami jemne rozmelním na jednotlivé rastliny, pričom sa snažím nepoškodiť koreňky. Pinzetou následne uchopím koniec koreňka a stlačím do substrátu tak hlboko, až je krčok rastliny zarovno substrátu a uvoľním zovretie pinzety. Takto pokračujem ďalej, pričom vzdialenosť semenáčikov nie je väčšia ako 1,5-2 násobok ich priemeru. Sadím ich do riadkov v troj-spone (v trojuholníku), čo umožňuje najlepšie využiť priestor. Pri presádzaní si tiež vediem prísnu evidenciu vo forme tabuľky, pričom si okrem iných údajov vždy evidujem pôvodné výsevné číslo,

napr. 99/A17 znamená, že daný druh má číslo 17 vo fľaši A (1. v poradí) z roku 1999. Toto evidenčné číslo uvádzam aj pri ďalších presádzaniach, až do dospelosti rastliny. Po presadení nechám misky 1-2 dni nasucho, aby zaschli prípadné drobné ranky, a potom ich polievam v 1-2 týždňových intervaloch podľa priebehu teploty a počasia. Aj tu platí stará kaktusárska zásada: „Ak si nie si istý, či treba poliať, radšej nepolej.“

Prvý rok nezabudneme semenáčky tieniť, pretože sa ľahko spália na priamom slnku. Taktiež ich odporúčam držať skoro nasucho v období letnej stagnácie, kedy sa za vysokej vlhkosti aj teploty môže epidemicky šíriť krčková hniloba. Toto sa týka najmä horských druhov (Lobivia, Rebutia, Sulcorebutia atď.), ktoré prirodzene obnovia rast až koncom leta, keď klesnú nočné teploty. Všetky jedno-ročné semenáče zimujem úplne nasucho a to bez ohľadu na ich veľkosť. V nasledujúcich rokoch sa pestovanie nelíši od dospelých rastlín, pričom tvrdú kultúru (s cieľom dosiahnuť divokejší vzhľad) odporúčam „nasadiť“ až po cca 3 rokoch života.

To už ale presahuje záber tohoto príspevku, takže o pestovaní niekedy nabuďúce. Uvítam akékoľvek pripomienky a postrehy súvisiace s tematikou výsevov.

U nás sú to prakticky neznáme rastliny. Prvú zmienku o nich som našiel v časopise KUAS z roku 1968. Pochádzajú z Brazílie, z tých najnehostinnejších oblastí štátov BAHIA a MINAS GERAIS. Menšie populácie boli nájdené aj v štátoch PERNANBUCO a PIAUI. Rastú na vápencovom podloží. Zväčša jedinou sprievodnou vegetáciou, okrem kaktusov, sú xerofitné bromélie alebo krovité rastliny.

Do tohto rodu sú zahrnuté aj rastliny z rodu *Zehntnerella*, ktorý bol ustanovený pre rastliny nevytvárajúce cefálium.

V deväťdesiatych rokoch pozorovali Braun a Esteves rastliny rodu *Facheiroa* kvitnúť aj mimo cefália. To bol dôvod zrušiť rod *Zehntnerella*. Niektorí botanici ich neoprávnene radia do rodu *Espositoa*.

Všetky rastú trsovito až stromovito. Trs môže tvoriť až 200 rastlín. S pestovaním nemám veľké skúsenosti, lebo tieto rastliny sú temer nedostupné. Len nedávno som získal 2 rastliny (*F. ulei*). Príčinou je absolútna nedostupnosť semien, ale aj rastlín. Niečo viac sa môžeme dozvedieť z kníh a časopisov (napr. *Schumannia* 3 – 2001, časopisy KUAS 1986 – 88 kde je v niektorých číslach revízia tohto rodu). Pre zaujímavosť uvádzam len niektoré znaky rastlín.

F. braunii nom. prov.

Táto rastlina nebola ešte popísaná. Žiaľ ani fotografiu som si nemal ešte možnosť prezrieť.

***F. cephalomelana* Buining & Brederoo**
Bola popísaná v roku 1975. Výška do 2,5 m. Okrajových ostňov 8-9, dlhých 1 cm. Stredových 1-3, dlhých 2,3-4 cm. Môžu byť hnedé, červené, čierne, prípadne tmavošedé. Cefálium má až 100 cm dlhé. Kvety sú ružovkasté, až ružovo hnedé.

F. estevesii P.J. Braun

Bola popísaná v roku 1986 a pomenovaná podľa Eddie Esteves Pereiru. Výška do 3,8 m. Okrajových ostňov 9-13, dlhých 8-28 mm. Stredových 3-4, dlhých do 18 mm. Môžu byť zlatožlté, prípadne šedé. Cefálium má dlhé až 250 cm, zlatožlté. Kvety sú biele, alebo bledo ružovo červené.

F. chaetacantha (*F. Ritter*) P.J. Braun & E.E. Pereira

Bola popísaná v roku 1979. Výška do 3 m. Okrajových ostňov 8-12, dlhých 15-20 mm. Stredové 2-4, dlhé 20-33 mm. Môžu byť čierne, neskôr šednúce. Kvety má biele.

F. chaetacantha ssp. *montealtoii* (*F. Ritter*) P.J. Braun & E.E. Pereira

Bola popísaná v roku 1979. Výška 2-3 m. Okrajových ostňov 10-18, stredových 2-8, dlhých 5-30 mm. Kvety má biele.

F. pilosa F. Ritter

Bola popísaná v roku 1979. Výška 3-4 m. Okrajových ostňov 10-12, dlhých 3-6 mm. Stredových 2-5, dlhých 5-15 mm. Môžu byť hnedé, šedé alebo bledožlté. Cefálium je dlhé 150 cm, žltohnedé. Kvety má tmavoružové.

F. squamosa* (Gürke) P.J. Braun & E.E.**Pereira***

Je to prvá popísaná rastlina z tohto rodu, ako *Cereus squamosus* v roku 1920.

Výška 4 a viac metrov. Okrajových ostňov 8, dlhých 5-12 mm. Stredový 1, dlhý 20-30 mm. Môžu byť žltohnedé, bleдохnedé alebo tmavohnedé. Kvety sú zelenkavé.

F. squamosa* ssp. *polygona* (Ritter)**P.J. Braun & E.E. Pereira***

Popísaná bola v roku 1979. Výška 2-5 m. Okrajových ostňov 9-12, dlhých 5-15 mm. Stredových 2-5, dlhých 10-25 mm. Ostne sú tmavožlté až hnedé. Kvety má zelenohnedé.

***F. tenebrosa* P.J. Braun & E.E. Pereira**

Bola popísaná v roku 1988. Výška do 3,4 m. Okrajových ostňov 8-9, dlhých do 10 mm. Stredové 1-3, dlhé 23 mm. Môžu byť tmavohnedé, červené až čierne. Cephalium je dlhé 140 cm, jasnohnedé, prípadne tmavohnedé. Kvety má tmavoružové.

***F. ulei* (Gürke) Werdermann**

Bola popísaná v roku 1987 a publikovaná pod menom *F. pubiflora*. Výška až 5 m. Okrajových ostňov 10-15, dlhých 10-15 mm. Stredových 2-4, dlhých do 30 mm. Všetky sú červeno hnedé. Cephalium je dlhé len 20 cm, málokedy dlhšie, čierne hnedé. Kvety má hnedoružové alebo biele.

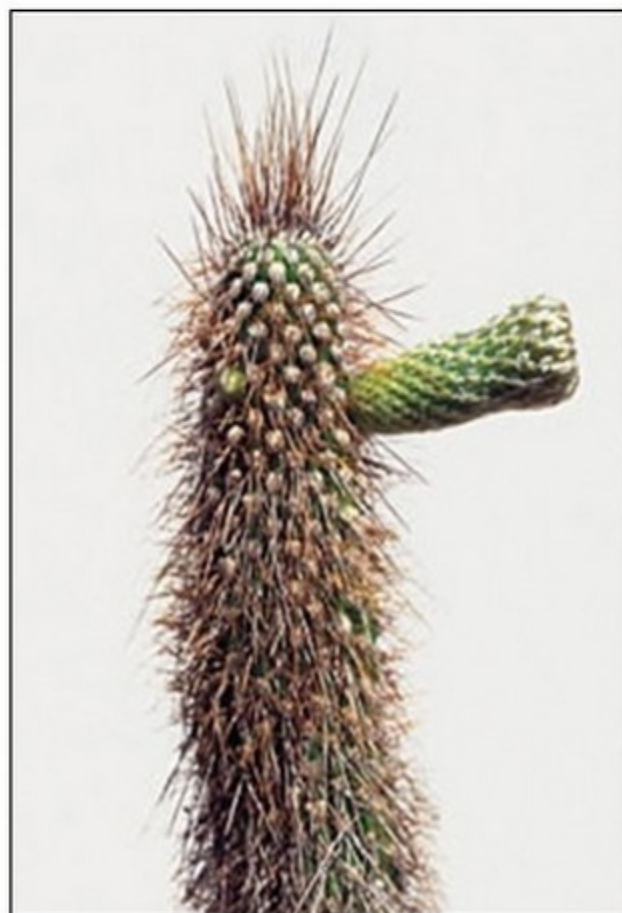
*Facheiroa squamosa**Facheiroa ulei*

Foto: Internet

Ekvádor

Mário Snopka

Je to jeden z menších štátov Južnej Ameriky, ktorého západnú časť obmýva

Tichý oceán. Susedí so štátmi na severe s Kolumbiou. Na juhu až po severovýchod to je Peru. Rozprestiera sa od $1^{\circ}38'$ severnej šírky až $4^{\circ}50'$ južnej šírky a $75^{\circ}20'$ až 81° západnej dĺžky. Hlavné mesto Ekvádoru je QUITO a najväčšie s asi 1 700 000 obyvateľmi je GUA-YAQUIL. Zem bola pomenovaná podľa anglického slova označujúceho rovník – equator. Ktorý prebieha 25 km severne od Quita.

Tromi hlavnými oblasťami sú: pobrežné nížiny, horské pásmo Ánd a vnútrozemské nížiny. Pobrežná oblasť je kopcovitá a pretkaná riekami. Vnútrozemské Andy tvoria dve pásma hôr.

Sopka Sangay (5230m) naposledy činná v roku 1946

Foto: Internet

Východné a západné Kordillery, ktoré sú rozdelené radou medzihorských pánví. V jednej z nich leží hlavné mesto Quito.

Najvyššími vrcholmi sú CHIMBORAZO (6 267 m) a COTOPAXI (5 896 m), ktorý je najväčšou činnou sopkou. Najdlhšia rieka NAPO je dlhá 475 km, len na území štátu, ale celkovo 1150 km.

Pobrežné oblasti majú podnebie veľmi horúce a vlhké s obdobím dažďov od decembra do apríla. Celkové zrážky sú na severe okolo 200 cm, ale na juhu iba 20 cm. V Andách klesá teplota v závislosti k nadmorskej výške. Východná časť má typické amazonské podnebie. Priemerné mesačné teploty 26°C a zrážky 200 cm.

Štvrtinu obyvateľov tvoria potomci INKOV a asi 55% sú mesticovia (rasa vznikla spojením Európanov a Indiánov). Quito bolo pôvodne indiánskou osadou, ktorú vystavali Španieli. 44% zeme je zalesnených, zvlášť vo vnútrozemí, ktoré je stále neprístupné.

Existuje dlhotrvajúci spor medzi Ekvádorom a Peru o územie v Amazonskej nížine s rozlohou cez 177 000 km². Toto územie v súčasnej dobe patrí Peru.

Súostrovie GALAPÁGY

Celková rozloha 12 hlavných ostrovov (z nich je 5 obývaných) a veľa malých ostrovčekov je 7 994 km², na ktorých žije 9 785 obyvateľov. Hlavným mestom je PUERTO BAQUERIZO na ostrove SAN CRISTÓBAL. Väčšina ostrovov sú národné parky. Najväčšou atrakciou ostrovov je pozoruhodná a jedinečná fauna.

Ekvádor nie je skoro vôbec navštevovaný kaktusármi, preto že tu nie je veľké množstvo známych kaktusov, ako v iných štátoch Južnej Ameriky. Navštevujú ho hlavne horolezci, ktorých priťahujú sopky. Ako prvú rastlinu z tohto štátu si predstavíme cereusovitý **Armatocereus ghiesbreghtii**. Nie je to zvlášť zaujímavá rastlina. Po každej sezóne článok priškrtní a z tej časti znova narastá. Z tohto rodu tu ešte rastie **A. cartwrightianus**. Zaujímavé sú rastliny z rodu **Borzicactus**. V Ekvádore rastú **Borzicactus parvitessiflorus** a **sepium**. **B. parvitessiflorus** je menší cereus. Husto vyostnený, hnedými, tenkými ostňami a červenými, zygomorfnými kvetmi. **B. sepium** nie je výrazný cereus. Vyostnenie je veľmi riedke. Kvety má tiež červené. Rastie pri meste Riobamba.

Borzicact. parvitessiflorus Foto: Internet

Na Galapágoch rastie krátko stĺpovitá rastlina, rastúca v trsoch. Je ňou vzácny **Brachycereus nesioticus**. Hovorí sa mu

aj lávový kaktus, lebo rastie na vyvreninách, kde nerastie nič iné. Narastá asi 60 cm výšky. Je husto zahalený do hnedých, až čiernych ostňov. Kvitne v noci bočnými bielymi kvetmi. V zbierkach sa vôbec nevyskytuje. Dokonca aj na stránkach odborných časopisov sa skoro vôbec o tejto rastline nepíše. Vyskytuje sa tu aj **Cleistocactus**. Síce len na juhu, pri hraniciach s Peru. **Cleistocactus serpens** narastá do výšky 2 m. Má riedke vyostnenie, ale zato dosť silné, dlhé do 4 cm. Kvety má tehlovo červenej farby.

Cleistocactus serpens Foto: Internet

Rastie tu aj rastlina z rodu **Echinopsis**. Väčšinou je publikovaný ako **Trichocereus pachanoi**. Je to temer bezostná rastli-

na. U nás ju poznáme skôr ako podložku na vrúbľovanie. Táto rastlina v sebe ukrýva halucinogénnu drogu. V Ekvádore je prezývaná San Pedro Cactus. Na juhu štátu rastie **Espostoa lanata**. Túto rastlinu poznáme skôr z Peru. Jej najväčší výskyt je v okolí mesta Loja.

Espostoa lanata

Foto: Internet

Ďalší cereus rastúci na Galapágoch je **Jasminocereus thouarsii**. Je to stromovitý cereus s hustým vyostnením. Má aj niekoľko variet ako **delicatus**, **sclerocarpus**, ale len s malými odlišnosťami.

V Amazonskom pralese rastie epifitický kaktus **Lepismium cruciforme**, ktoré som už spomínal v opise predošlých štátov. Má zaujímavé ružové plody ako korálky. Pri hraniciach s Peru možno vidieť aj **Matucanu aurantiacu**. Má veľmi dlhé vyostnenie a oranžové kvety. Taktiež tu rastú aj rastliny z rodu **Melocactus**. Sú to dva druhy: **M. bellavistensis** a **macracanthus**. Tak ako v celej Južnej Amerike aj tu rastú opuncie. Pre Galapágy je to typická stromovitá **Opuntia echios** s varietami **barringtonensis** a **gigantea**. **O. echios** v. **gigantea** narastá viac ako 7 m. Taktiež tu rastie **O. galapageia** s varietou **profusa**. Na súši v Ekvádore to je malá **Opuntia pubescens**. Na juhu, tiež pri hraniciach s Peru rastie ďalší menší cereus. **Seticereus icosagonus**. Má husté žlté vyostnenie. Rastie trsovito. Ďalším epifitickým druhom, ktorý tu rastie, je **Weberocereus rosei**. Môžeme ho vidieť aj pod synonymami **Eccremocactus rosei**, **Cryptocereus rosei**. Má veľké biele nočné kvety.

Ako som už na začiatku spomenul, v Ekvádore nerastie veľa druhov kaktusov. Sú to však rastliny, ktoré nerastú nikde inde na svete a aj v zbierkach sa temer nevyskytujú. Práve preto je táto krajina tak jedinečná.

KLIMATICKÉ DÁTA - DLHODOBÉ PRIEMERY

Stanica (poloha)	Zemepisná šírka	Nadmorská výška m	Januárová teplota °C	Júlová teplota °C	Φ ročná teplota °C	Zrážky za rok mm
QUITO	0°13'juž.	2879	15,0	14,4	15,0	1115
GUAYAQUIL	2°10'juž.	6	26,1	24,1	25,5	986

Súostrovie Galapágy sú priamo na rovníku, vzdialené od pobrežia 1000 km. Skladajú sa z ostrovov: *Fernandina, Isabela, Pinzón, San Salvador, Santa Cruz, Marchena, Caldvell, San Cristóbal, Espa Éola a Sãnta Fé.*

